

VEGYESEK.

Jegyzőkönyvi kivonatok

az Erdélyi Múzeum-egylet Orvos-természettudományi szakosztályának természettudományi szaküléseiről.

1889. évi február hó 22. napján az egyetem physikai intézetében tartott szakülésen:

1. Dr. Abt Antal: „Egy Jamin-féle aczélmágnés bemutatása és erejének összehasonlítása más mágnésekkel“ czimen ismertette a természetes és mesterséges mágneseket és kísérletek alapján összehasonlította azoknak erejét. Előzetesen azonban felhívta a jelenlevők figyelmét egy nevezetes meteorologiai jelenségre, a melyet Kolozsvárt, a physikai intézetben 1889. február hó 10-én éjfélután 3 óra tájban észleltek. Az önjelző barometer ezen időben 703.6 mm-re lestülyedt, a mi tengerszinre redukálva 733.6 mm.-nek felel meg. A barometernek ily alacsony állásáról a kolozsvári feljegyzések nem emlékeznek meg. (L. a jelen füzetben.)

2. Dr. Entz Géza: „A madarak költözése, Zeyk Miklós hátrahagyott irományaiból“ czim alatt bemutatja néhai nagy-enyedi ref. collegiumi tanárnak 48-as évek előtt készült természetrajzi munkáját, melyet előadó közbenjárására, Csató János alispán szerzett meg Zeyk özvegyétől. (L. a jelen füzetben.)

3. Dr. Entz Géza Méhely Lajos brassói reáliskolai tanárnak: „Előfordul-e a keresztes béka (Bufo calamita, Laur.) Magyarországon?“ czimű értekezését, melyben a szerző, egy általa észlelt esetből kiindulva, felhívja a szakembereket e kérdés eldöntésére. (L. a jelen füzetet.)

Mártius hó 29. napján az egyetem physikai intézetében tartott természettudományi szakülésen értekeztek:

1. Dr. Koch Antal „A Kolozsvár vidéki felső durvamész részletes taglalása“ czimen előadja, hogy eddigelé főtörekvése az volt, hogy az erdélyi medenczét s annak különösen északnyugoti sarkát kitöltő harmadkori rétegeknek sorát pontosan megállapítsa, s az egyes rétegek jellemző sajátságait általános vonásaikban megismertesse. Hogy az mennyire sikerült, annak illusztrálására bemutatja a Kolozsvár vidéki tertiaer rétegeknek átnézetes szelvényét, melyen a rétegeknek neve, azoknak közelítő vastagsága és kőzettani minősége is tanulságosan föl van tüntetve. A rétegek petrographiai minőségének megjelölésére igen könnyen megjegyezhető szinkulcsot alkalmazott, mely az áttekinthetőséget csak növeli. Először is 5 főszint használ a következő alapkőzetek megjelölésére: 1. a sárga = mészkő; 2. a kék = agyag; 3. a carminpiros = homokkő v. homok, conglomerát v. kavics, általában quarczban dús rétegek; 4. fekete =

barnaszén; 5. fehér = gyps és kősó. A három első főszín combinatiojával most azon rétegeket jelöli, melyek a megfelelő alapkőzetek keverékeit képezik. Így pl. a mészmárga színe sárgászöld, az agyagmárgáé kékeszöld, a homokos agyagé violaszínű, az agyagos homoké ibolya, a homokos mészé narancs-sárga stb. Ily módon egy tekintet a szelvényre azonnal megmondja, hogy a hosszú rétegsorozatban mily kőzetanyag az uralkodó, s melyik az alárendelt s így azonnal a képződési viszonyok is eszünkbe juthatnak a tertiaer időszaknak különböző korszakain belül.

A bemutatott szelvény szerint Kolozsvár közelebbi v. távolabbi környékén összesen 19-féle tertiaer rétegek találhatóak többé-kevésbé jól föltárva, mely rétegekből 8 az alsó, 6 a közép és 5 a felső tertiaer osztályra esik. A rétegek azon helyek után vannak elnevezve, melyeken azok a legszebben ki vannak fejlődve és föl is tárva, s így ezen nevek a különböző emeletű rétegek vízszintes elterjedéséről is fogalmat adnak. Mind eme rétegeknek teljes vastagsága 2237 méterre van becsülve, a mi elég tekintélyes vastagság, kivált ha más területek tertiaer üledékeivel összehasonlítjuk.

Mult évben azonban előadó a szóban forgó rétegek még behatóbb tanulmányozásához hozzáfogott és a sorozatból kiválasztotta az u. n. báciautoroki, vagy felső durvamész-rétegeket, mint a melyek Kolozsvár közelében számos kőbánya által kitűnően föltárva, a rétegről-rétegre való tanulmányozást lehetőségessé teszik, s melyeknek beható tanulmányozását az az érdek is indokoltatná teszi, mely az azokban rejlő durvamész-kő padokhoz, mint Kolozsvár kitűnő épület- és műkövéhez fűződik. Sikerült ezen rétegeket, melyeknek teljes vastagsága 45-25 méterre becsültetett, összesen 19 vékonyabb-vastagabb rétegre széttagolni. Egy bemutatott részletes szelvényben az egyes réteg vastagsága és a fennemlített szinkulus szerint feltüntetett petrographiai minősége mellett még két leíró rovat is van hozzámellékelve, melyek elseje a réteg minőségét, főbb kőületeit és ipari használhatóságát, a másodika ellenben annak föltárási helyeit sorolja elé. Azonnal kitűnik ezen szelvényből, hogy a kol.-monostori kőbányában ezen rétegek legalsó durvamész-padjait, a báciautoroki kőbányákban egy második emeletnek mészkő-padjait, a szucsági kőbányákban egy harmadik emeletét és a hójasarki meg a monostori gátnál levő kőbányákban azoknak legfelső (4-ik) emeleti mészkőpadjait fejtik építő- és műkőnek. Előadó röviden kifejti még és mikroszkopiai praeparatumokkal is bizonyítja ezen négy különböző emeletű durvamész-padok minőségeiben létező különbségeket. és az evvel járó ipari értékváltozásokat, s azon ígérettel zárja be előadását, hogy ezen irányban tovább folytatandó tanulmányainak eredményeit ezután is be fogja mutatni a t. szakosztálynak.

2. Dr. Bálint Sándor: „A mult év nyarán Székelyföldön gyűjtött rovarok. I. közlemény” ezímen beszámol az Erdélyi Muzeumegylet megbízásából gyűjtött rovarok egy részével. Ezután bemutat egy sajátos symbiotikus esetet: egy kis legyet, melyen több, apró pseudoscorpio tartózkodik; a pseudoscorpioék itt a legyet veszik igénybe a gyors helyváltoztatásra.

Az Erdélyi Múzeum-egylet orvos-természettudományi szakosztályának tisztelt Tagjaihoz!

Kész örömmel közléteszszük a szerkesztőséghez beküldött alább következő fölhívást, részünkről is fölkérve szakosztályunk t. tagjait, hogy az alólírt bizottságnak nemes vállalkozását tehetségük szerint támogatni sziveskedjenek.

Kérjük a nemes czélra szánt adományait a szakosztály titkárához, Dr. Belky János egyetemi tanárhoz (legkésőbb május hó végéig) beküldeni. A beküldött összegeket az Értesítő borítékán fogjuk nyugtázni. Kolozsvár, 1889. évi ápril hó 15-ikén.

Az „Orvos-természettudományi Értesítő” szerkesztősége.

Felhívás Trefort Ágoston emléke ügyében.

Hazánkban a természettudományok művelése az utóbbi két évtized alatt tetemes lendületet vett, a melynek nagyságát úgy mérlegelhetjük legjobban, ha összehasonlítást teszünk a jelen és a mult között.

Az egyetem és műegyetem természettudományi intézetei a régi, tanításra és buvárkodásra egyaránt alkalmatlan helyiségeiket a mai kor követelésének megfelelően felszerelt épületekkel cserélték föl.

Az, a ki ezt a varázslattal határos gyors változást előidézte, Trefort Ágoston volt.

Ő volt az, a ki felismerve a természettudományoknak a XIX-ik század műveltségére való hatását és látva e téren hátramaradottságunkat, erejének és tevékenységének nagyobb részét arra fordította, hogy a századok mulasztásait lehetőleg rövid idő alatt pótolhassa.

Mi tanúi voltunk az áldásos működésnek, a melylyel a boldogult a természettudományok felső oktatását a kor követelésének megfelelően újjáteremtette. Ki érezhetné jobban mint mi, hogy ki volt Trefort Ágoston!

A természettudományi intézetek ő iránta örök hálára vannak kötelezve és mi, kik jelenleg ez intézetek élén állunk, elhatároztuk, hogy a nagym. vallás és közoktatási m. k. miniszter engedélyével, a mit szerencsések voltunk már is megkapni, az egyetem és műegyetem közös tulajdonát képező, az intézeti épületeket környező parkban, a múzeum-körútra kilátászó helyen, a helyi viszonyoknak megfelelő mellszobor emléket állítunk, a mely a boldogultnak e téren szerzett érdemeit az utókornak hirdesse és egyúttal a jelenkor hálás elismerését is tolmácsolja.

Úgy hiszszük, hogy mindenki, a ki kiképezését ez intézetekben szerezte, egyetért velünk s úgy ők, mint a természettudományok kedvelői és pártolói, támogatni fognak bennünket a terv megvalósításában. Ez indít arra, hogy a természettudományok iránt érdeklődő közönség